

BEGRAAFPLAATSEN IN EUROPA

THEMA 31 - STAAND BEGRAVEN

de slaap is het beeld van de dood

Somnus est imago mortis, de slaap is het beeld van de dood, schreef Cicero al (Tusculanae Disputationes I, 38). Ook de Griekse mythologie zag een grote overeenkomst tussen slaap en dood. Hypnos was de god van de slaap en tevens een tweelingbroer van Thanatos, de god van de dood; beiden waren zonen van Nyx, god van de nacht. Slapen doe je horizontaal en we worden ook horizontaal

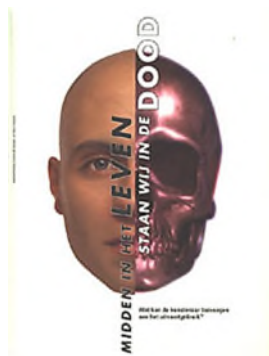

begraven, liggend dus. Het is de meest natuurlijke houding. Die horizontale houding bij begraven past ook het best bij termen als 'laatste rustplaats', 'rust in vrede' en 'eeuwige slaap'.

Is dat de reden dat we niet zittend of staand worden begraven? Een klein onderzoek. De vorige keer ging het over zittend begraven, dat niet vaak voorkomt. Hoe staat het met staand begraven?

STAAND BEGRAVEN

broodje aap

In 1996 vond in Arti et Amicitiae in Amsterdam de manifestatie *Midden in het leven staan wij in de dood* plaats. Kunstenaars toonden er allerlei (futuristische) objecten en projecten rond dood en uitvaart. De tentoonstelling inspireerde Huub Kortekaas tot het ontwerp van het *Kosmobiel*, een moderne lijkkoets die getrokken door zes dierbaren het lichaam 'rechttop in de knop' naar de onbekende dimensie voert. Deze laatste reis, waarin het dode lichaam rechttop staat in de lijkkoets, heeft nooit plaatsgevonden. Geldt dat ook voor staand begraven?

Er bestaan waarschijnlijk meer verhalen of veronderstellingen over staand begraven dan er in werkelijkheid zijn, als ze er al zijn. Het is dan ook meestal een broodje aapverhaal of, zoals ze in Vlaanderen zeggen, een kwakkel.

Londen - Westminster Abbey: Ben Jonson

Op zoek naar graven, waarin iemand staand is begraven, kwam ik het verhaal tegen van Ben Jonson, die in de Westminster Abbey in Londen in 1637 staand zou zijn begraven.

Ben Jonson (1574-1637) was een toneelschrijver, dichter, acteur en een vriend en tijdgenoot van William Shakespeare. Hij zou een aandeel hebben gehad in de dood van Shakespeare: nadat ze samen in de kroeg iets teveel hadden gedronken, zou Shakespeare zijn gestorven aan de gevolgen daarvan.

Op zijn verzoek werd hij staande begraven, omdat hij te arm was voor een grote plek. De oorspronkelijke steen werd tegen de wand geplaatst, een eenvoudig tegeltje markeert de plaats in het schip van de abdijkerk, waar hij werd begraven en heeft als tekst *O rare Ben Jonson*, waarschijnlijk een verschrijving van *Orare* (bid voor). In de *Poets' Corner*, gelegen in het zuidelijke zijschip en zo genoemd naar de grote dichtheid van dichters en schrijvers, die hier begraven liggen, bevindt zich een monument voor hem. Ook hier staat de tekst *O rare Ben Jonson*.

Huub Kortekaas - Kosmobiel

Westminster Abbey

Poets Corner

Vaour: Tempelier Bernard Molinier de Brens

Nog ouder is het verhaal over een Tempelier die in 1307 rechtop werd begraven in de kerkmuur van de kerk in Vaour. In Vaour (departement Tarn, regio Midi-Pyrénées) werd in 1140 een Commanderie van de Tempeliers gesticht, waarvan nu nog steeds de ruïnes getuigen. In 1307 werden op commando van koning de Schone en met instemming van paus Clemens V de Tempeliers van Vaours gevangen genomen.

Één van de Tempeliers, Bernard Molinier de Brens was echter niet in de Commanderie aanwezig. Toen hij de volgende dag terugkeerde werd hij echter door de soldaten van de koning in het bos gepakt en opgehangen. De dag daarna werd zijn lichaam door zijn ouders meegenomen om hem een christelijke begrafenis te geven. Ze begroeven hun zoon rechtop staande in de muur van de kerk, getuigend van zijn geloof als Tempelier: rechtop in het geloof.

Een variant van het verhaal spreekt over iemand van Franse adel die zich staande in een opening van de kerkmuur liet bijzetten, zodat hij na zijn dood nog steeds zijn onderdanen in de gaten kon houden.

info

Australië: verticale begraafplaats

In april 2005 maken kranten melding van de aanleg van een verticale begraafplaats in de deelstaat Victoria in Australië. Het bedrijf Palacom gaat in het gehucht Derrinallum, 180 km ten westen van Melbourne een begraafplaats aanleggen. De lichamen van de overledenen worden in een afbreekbare lijkzak in een cilindrisch graf van drie meter diep begraven.

Als motieven voor verticaal begraven worden aangegeven: het is goedkoper, het spaart ruimte en het milieu wordt gespaard. Waar zit die kostenbesparing dan in? Die zit in efficiënt beheer: de overledenen worden niet direct begraven, maar in een koeling bewaard tot er een groot aantal graven tegelijk kan worden gemaakt. Er worden ook geen grafmarkeringen gebruikt.

In 2008 is het project gerealiseerd: op 4 ha grond aan de voet van Mount Elephant kunnen 40.000 overledenen verticaal worden begraven. Wanneer de begraafplaats vol is wordt de grond als weiland teuggegeven aan de natuur. Zo'n 100 inwoners van Victoria hebben zich geregistreerd als belanghebbende in een verticale begrafenis.

In oktober 2010 vond dan de eerste 'groene' begrafenis in Australië plaats. De 64-jarige Allan Heywood werd als eerste op de Kurweeton Road Cemetery in Derrinallum verticaal begraven. *The idea of being buried vertically is of no significance to me. I'll be dead so I won't be uncomfortable,* liet hij kort voor zijn dood (kanker) weten.

Green atheist becomes first man buried upright

Making a stand for eco graves

“Once you're dead all over, it won't matter to me, it only matters to the living.” — ALLAN HEYWOOD

Upright burial

- A bio-degradable body bag is used instead of a coffin
- No embalming chemicals used
- It's cheaper: about \$2750 compared with about \$7000 for a conventional burial
- It saves space: vertical burials are common in several Asian countries and the Netherlands
- No headstones or markers are used: GPS co-ordinates of burial sites recorded instead
- Cemetery will eventually be returned to grazing pasture
- With each burial, a tree is planted at nearby Mt Elephant

Mumbai - Moksha Tower: 'verticale begraafplaats'

In het Indiase Mumbai ligt een concept klaar voor een verticale begraafplaats. Daarmee wordt echter niet bedoeld dat men er verticaal gaat begraven; het gaat namelijk om een toren, die is bedacht om te besparen op de ruimte die begraafplaatsen innemen. In een dichtbevolkte stad als Mumbai is ruimte schaars. Maar men wordt er gewoon horizontaal begraven.

Ook houdt de toren rekening met de natuur: de wolkenkrabber is voorzien van genoeg groen en de lagen van het exterieur zijn naast staal ook van duurzaam materiaal om hitte en CO2 te absorberen. Een eeuwige plek voor de doden wordt het echter niet: lichamen (mits niet gecremeerd) worden na 5 tot 10 jaar verwijderd om ruimte te maken voor anderen.

De toren is multiconfessioneel en is bedoeld voor hindoes, moslims en christenen.

Nederland: waarom er niet staand wordt begraven

In Nederland wordt niet staand begraven, hoewel de wet op de lijkbezorging er niets over zegt, wat betekent dat het in principe mag.

Er zijn een aantal argumenten aan te voeren, waarom het niet gepraktiseerd wordt.

Op de eerste plaats heeft het te maken met de piëteit voor de doden; we spreken altijd over een rustplaats en niet over een staanplaats. Het is ook niet ethisch, alleen het idee al dat het lichaam onderin de kist zakt, zal velen doen gruwen.

In Nederland wordt veel twee diep begraven of zelfs driediep, waarbij twee of drie kisten horizontaal boven elkaar worden bijgezet in een graf, gescheiden van elkaar door een laag zand. Dat betekent dat het argument van ruimtebesparing bij staand begraven niet opgaat.

Bovendien zijn er praktische moeilijkheden bij het graven, c.q. boren van een gat, maar vooral bij het ruimen van het stoffelijk overschot, zeker bij individueel ruimen.

Waarom zou wat voor Nederland geldt ook niet voor veel andere landen gelden?

© **Atelier Terre aarde**